

CHAIM COHEN (Tel Aviv):

חיים כהן (תל אביב):

Palästinische Piyyutim

הפיוט הארץ-ישראלי

cohence@gmail.com

יניי

קרובה לסדר "ויהי בחצי הלילה"

אז רוב נסים הפלאותה בלילה
בכל אשמורות זה הל[ילה]
גר צדק ניצחתה כנחלק לו ל[ילה]
דנתה מלך גרר בחלום הל[ילה]
הפחדת ארמי באמש ל[ילה]
וישראל סר אל מלאך ויכול לו בל[ילה]
זרע בכורי פתרוס מחצתה בחצי ל[ילה]
חילחלתה מדין וחביריו בצליל לחם בחלום ל[ילה]
טיסת נגיד חרושת סיליתה בכוכבי לילה
יעץ מחרף לנופף יד לאיוי והובשתה פגריו בל[ילה]
כרע בל ומציבו באישון ל[ילה]
לאיש חמודות נגלה רז חזות בל[ילה]
משתכר בכלי קודש נהרג בו ב[לילה]
נושע מבור אריות פותר חלומות ל[ילה]
שנאה נטר אגגי וכתב ספרים בל[ילה]
עוררתה נצחך עליו בנדד שנת מלך בל[ילה]
פורה תדרוך כשומר מה מל[ילה]
צרח כשומר ונס אתא בקר וגם לילה
קרב יום אשר הוא לא יום ולא ל[ילה]
רם הודיע כי לך יום וגם לך ל[ילה]
שומרים הפקד לעירך כל היום וכל הל[ילה]
תאיר כאור יום חשיכת לילה.

הטקסט – על פי ההתקנה במפעל המילון ההיסטורי של האקדמיה ללשון העברית

ובכן ויהי בחצי הלילה

	ז	אז רוב גסים הפלאה	בְּלִילָה
		בְּכָל אֲשֵׁמוֹרוֹת זֶה	הַלְיָלָה
נה		גַּר צָדֵק נִיצַחְתָּה בְּנַחֲלֵךְ לֹ	לִילָה
		דִּנְתָה מֶלֶךְ [גַּר] בְּחֵלוֹם	הַלְיָלָה
		הַפְּחַדְתָּה אֶרְמֵי בְּאֵמֶשׁ	לִילָה
		וַיִּשְׁרָאֵל סָר אֶל מֶלְאֲכֵי וַיְכוּל לֹ	בְּלִילָה
		זָרַע [בְּכוֹרֵי] פִּתְרוֹם מִחֻצְתָּה בְּחֻצֵי	לִילָה
ס		חִילַחְלַתָּה מִדָּן וַחֲבָרְיוֹ בְּצִלְלֵי לְחֵם בְּחֵלוֹם	לִילָה
		טִיסַת גְּנִיד תְּרוֹשֶׁת סִילִיתָה בְּכוֹכְבֵי	לִילָה
		יַעַץ מִחֶרֶף לְנוֹפֵף יָד לְאֵיזֵי וְהוֹבִשְׁתָּה פְּנֵי	בְּלִילָה
		פָּרַע בַּל וּמְצִיבוֹ בְּאִישׁוֹן	לִילָה
		לְאִישׁ חֲמוּדוֹת נִגְלָה רֹו חֲזוֹת	לִילָה
סה		[מ] שְׁתַּפֵּר בְּכָלֵי קוֹדֶשׁ נְ[הַר] גִּבּוֹ	בְּלִילָה
		נוֹשֵׁעַ מִבּוֹר אֶרְיֹוֹת פּוֹתֵר חֲלוּמוֹת	לִילָה

נד) מכאן ואילך הכל לפי כ"י 9, הקדום לכל שה"מ (מן המאה השלוש-עשרה ואילך) במאתים עד שלש מאות שנה בערך. ולא שקדמותו מברעת, אלא שאין בהם בשה"מ להעמידנו על הנוסח המקורי בודאות גמורה – בכל אשמורות, כך גם רומניא ר"א ר"ה, וכן הנוסח בפיוט קיג/ט (אחכה לשומר), וזכר לדבר בקרובת שמואל (ג"ש 24–31) בפיוט המסביל 'אוכירה נגינותי', שגם בו מתחיל טור ב במלת 'בכלי' שה"מ בראש אשמורות / נה) טור זה חסר בא"מ שה"מ נצחתו (ק כניצחתו) / נו) באמש, ד באישון / נח) ויכולי שה"מ וישראל ישר (א"מ וישר ישראל) לאל (רומניא אוצה"ת למלאך) ויוכל לו לילה (עי' הושע יב ה) / ס) חילחלתה וכו', שה"מ חילם לא מצאו בקומם בלילה, ולפי זה יחסר הרטז לשופ' ז יג, המובא בכמה פיוטים לפסח [אומץ גבורותיך (דו"ז 1871) אות נו, ליל שמורים אדיר (דו"ז 723) אות ס, ליל שמורים אור (דו"ז 725) אות מ], וכן שמואל בפיוט הנ"ל, אות פ, רמז לנס גדעון (שופ' ו לו–ס), אלא שבאות מ (מר ככו וקמו בתוך לילה) יתכן למצוא רמז גם לנוסח המקובל ומי יודע אם לא שניהם מירי יניי יצאו / סא) שד"ל ככוכבי אור לילה / סב) שה"מ לנופף אווי (רומניא באווי) הובשת, והובשתי / סג) שה"מ ומצבו (וו מ"ב ק: מצבו, הגהת וו: ומצבו, הגהת נ: מצבו) / סד) 9 חוֹת בל(ילה), ואוציל חוֹתֵי רִיד שד"ל חוֹן לילה / סו) חלומות לילה, כך גם רומניא ר"ב בחזיונות לילה. בשה"מ שלשה נוסחאות שאינם אלא גלגולי נוסח אחד:

שָׁנָאָה נָטַר [א] נְגִי וְכָתַב סְפָרִים	בְּלִילָה
עִזְרָתָהּ נִצְחָה עָלָיו בְּנֶגֶד שְׁנַת מַלְךְ	בְּלִילָה
פִּוְרָה תִּדְרוּךְ בְּשׁוֹמֵר מָה	מְלִילָה
צַר [ר] ח בְּשׁוֹמֵר וְנָם אָתָּא בְּקָר וְנָם	לִילָה
קָרַב יוֹם אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא	לִילָה
כִּם הוֹדִיעַ כִּי לָהּ יוֹם וְנָם לָהּ	לִילָה
שׁוֹמְרִים הִפְקֵד לְעִירָה כָּל הַיּוֹם וְכָל	הַלִּילָה
תָּאִיר כְּאֹזֵר יוֹם חֲשִׁיכַת	לִילָה

עב ובכנ

ח כִּי אֵין לְפָנֶיהָ לִילָה / וְהַכֵּל לְפָנֶיהָ יוֹם / וְיוֹם לְיוֹם אֹמֵר יִבְיַע /
וְלִילָה לְלִילָה דַּעַת יוֹדִיעַ / וְחֹשֶׁךְ לֹא יִחְשִׂיךְ מִסָּפָה / וְנִהְיָה שְׁרִי

(1) בְּעֹזֶנֶת לִילָה (ר"א 2) בְּעֹזֶנֶת לִילָה (מ"ב; ק בְּעִיחוֹתָ; סע"י בשם כ"י; מינכן 393 פירוש למיזמים דף 108 בעיתות לילה וי"א בעיתות לילה פי' חלמות המכהילין את האדם בלילה"), או: בְּעֹזֶנֶת לִילָה (שה"מ, פרט לא"א ה"ג אוצה"ת) * (3) בְּעֹזֶנֶת (ה"ג; פירוש ה"ק; ל"א בעיתות, והוגה: בעתות, ועל הגליון 'כן הוא'), או: בְּעֹזֶנֶת (א"א בְּעִיחוֹתָ; פירוש כ"י ב; אוצה"ת; ובכ"י גולרשמיט [לונדון] ס"י 187 דף ג: פותר מה בְּעִיחוֹתָ לִילָה: 'מה' נוסף גם בכ"י ה"ב על הגליון). לנוסח 'בְּעֹזֶנֶת' השווה הערת סע"י, ולצורה השווה לעיל לג/א 'אותותי, לח/ח 'צבאותי' לאידך, אין לצורת 'בְּעֹזֶנֶת' חבר בכל שאר פיומי ינ"י שבידינו, אבל יש 'בְּעִיחוֹת', (כ"י כו/ו, אות פ) / סח) רומניא כנדרה שנת לילה; שה"מ בנדר שנת לילה / סט) תדרוך כשומר, כך גם ה"ה ר"א ר"ד שר"ל; שה"מ לשומרי / ע) 9 ספק: צָרַח; ב ה"ג ל"א צָרַח (ל"א על הגליון 'כן הוא'), שה"מ צָרַח; סע"י בשם כ"י: צרח שומרי – ונם, שה"מ ושח' / עא) רומניא קרב קץ' / עב) הודיע, כך גם ב ה"א ה"ג ה"ה נ ל"א (הוגה: הודיע, ועל הגליון 'כן הפסוק' ?); רומניא ר"א שר"ל תודיע; מ"ב ק להודיע; שה"מ הודיע (ח"ג אלה נולדו מתוך סברה שאין 'הודיע' אלא לשון עברי' לאמתו של דבר שגור כלשון הפיזנים ציווי הפעיל ביו"ד, והנוסח 'וברצונך הנית לנו' בתפלת 'יצה' בברה"מ לשבת ידוע לכל) – וגם לך (אבל: לך יום, וכן כל כינויי נוכח), שה"מ ואף, אף (תה' עד מו), ובקצתם (א"מ ה"ק) כי לך היום ולך הלילה / ער) חשיכת, כך גם ב ל"א מ"ב נ ק; שה"מ חֲשִׁיכָת' / עו) פיוט ח חסר בכ"י ה"ה – ד וו ובכנ אין לפניך – אומר יביע, כך גם ב ד ה"ב ה"ק וינא (והחרו מסייע); שה"מ יביע אומר (תה' ימ ג) *

ובכן ויהי בחצי הלילה

בַּלַּיְלָה	אָז רַב נָסִים הִפְלִאתָ	1
הַלַּיְלָה	כָּל אֲשֶׁמֹרֶת זֶה	
לַיְלָה	גַּר צָדֵק נִיצַחְתָּהּ כְּנִחְלָק לּוֹ	55
הַלַּיְלָה	דָּנְתָהּ מֶלֶךְ גָּרָר בְּחֵלוֹם	
לַיְלָה	הַפְתַּדְתָּהּ אֲרָמִי בְּאִמְשׁ	
בַּלַּיְלָה	וַיִּשְׁרָאֵל סָר אֶל מֶלֶךְ אֲדָמ וַיִּקְוֹל לוֹ	
לַיְלָה	וְרַע בְּכוֹרָי פִּתְרוֹס מִתְּצַהֵה בְּתַצִּי	
לַיְלָה	חִילַחְתָּהּ מִדְּבַר וַתִּבְרִיּוּ בְּצִלְלֵי לְתָם בְּחֵלוֹם	60
לַיְלָה	טִיסַת נְגִיד חֲרוֹשֶׁת טִילִיתָהּ בְּכוֹכְבֵי	
בַּלַּיְלָה	יַעֲזֵ מִתְרַף לְנוֹפֵף יָד לְאִינֵי וְהוֹבִשְׁתָּהּ פְּגָרֵי	

1 תוכן הפיוט: הפייטן מונה את כל הנסים שנעשו לישראל בלילה, החל באברהם יצחק ויעקב וכלה בנס פורים. הפיוט מסיים בתפילה לגאולה לאחרית הימים, ליום שבו חשכת הגלות תיפסק ויתגלה מחדש האור הגנוז, אור שבעת הימים. הפיוט נכנס להגדה של פסח ועד גילוי הגניזה היה הפיוט היחיד הידוע של ימי.

53 אז... בלילה: הרבה נסים נעשו לישראל בלילה, השווה פסיקתא דר"כ יז, בובר (דף קכט,ב): 'אוכרה נגינתי בלילה (חה' עז,ו)... בלילות זה לילה, ולילו של פרעה לילה, אותו שכתוב בו ויהי בחצי הלילה; בלילה — זה לילה, ולילה של גרעון לילה, אותו שכתוב בו ויהי בלילה ההוא ויאמר אליו ה' קום רד במחנה (שופ' ז,ט); בלילה זה לילה, ולילה של סנחריב לילה, אותו שכתוב בו ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' (מל"ב יט,לה); בלילה זה לילה, ולילו של המן שכתוב בו בלילה ההוא נדה שנת המלך (אסתר ו,א); לפי מדרשים שונים היו מקצת הנסים הנוכרים בפיוט בליל הפסח. עי' איכ"ר יא,א, מהר" בובר, עמ' 58; בר"ר ע,טו, עמ' 815; תנח" בלק, ח; שמ"ר יח,ב; מדרש פנים אחרים לאסתר, נוסח ב, בובר, דף לו; תרגום יונתן וירושלמי לשמ" יב,מב (בפסיקתא מהדורת מנדלבוים חסר הקטע של לילו של אחשוורוש והמן, אבל נמצא בכת"י אחרים ובמקבילות, עי' שם בח"ג, עמ' 281).

55 גר... לילה: אברהם אבינו (=גר צדק) ניצח את המלכים בחצי הלילה, לפי בר' יד,טו: 'ויחלק עליהם לילה'. השווה בר"ר מב (מג: יג, עמ' 417: 'ויחלק עליהם לילה, ר' בנימין בן יפת... הלילה נחלק מאליו... אמר הקב"ה, אברהם פעל עמי בחצות, אף אני פועל עם בניו בחצות הלילה, ואימתי? — במצרים, שנאמר ויהי בחצי הלילה'.

56 מלך גר: אבימלך, לפי בר' כו.

57 ארמי: לבן, לפי בר' לא,כד.

58 וישראל... בלילה: יעקב נאבק עם המלאך והתגבר עליו 'עד עלות השחר' לפי בר' לב,כו-ל; הושע יב,ה.

60 חילתחת: זעזעת והבהלת, לפי שופ' ז,ט יג.

61 טיסת... לילה: מרוצת (=טיסת) חיל סיסרא (=נגיד חרושת, לפי שופ' ד,ב) רמסת (=סליח) בלילה, לפי שופ' ה,כ: 'הכוכבים במסלותם נלחמו עם סיסרא'.

62 יעץ... בלילה: סנחריב (=מחרף, לפי מל"ב יח,ד) איים (=נופף ידו, לפי יש' ילב) להחריב את ירושלים (=איווי) והכלמת את גבוריו בלילה, לפי מל"ב יט,לה.

לילה
לילה
בלילה
לילה
בלילה
בלילה
מלילה
לילה
לילה
לילה
הלילה
לילה

ברע בל ומציבו באישון
לאיש חמדות נגלה רז חזות
משפך בקלי קודש נהרג בו
נושע מבור אריות פותר חלומות
שנאה נטר אגגי וכתב ספרים
עוררה נצחך עליו בנוד שנת מלך
פניה תדרוך בשומר מה
צרת בשומר וגם אקא בקר וגם
קרוב יום אשר הוא לא יום ולא
רם הודיע פי לך יום וגם לך
שומרים הפקד לעיך בל היום וכל
תאיר באור יום חשיכת

ובכן 75

ח פי אין לפניך לילה / והכל לפניך יום / ויום ליום אומר כיצ /
ולילה ללילה ועת יודיע / וחושך לא יחשיך ממך / ונהורה שרי

63 כרע ... לילה: אליל בבל (=בל) ומכוננו (=מציבו) כרעו בלילה; מקור הדברים בסיפור "בל והתנין" שבחרגום השבעים על חבולות דניאל לנפץ את בל והתנין — אלילי בבל; השווה הספרים החיצונים, כך א, מהדורת כהנא, עמ' תקע; בר"ר סת, יג, עמ' 790 בח"ג.
64 לאיש ... לילה: לדניאל (=איש חמדות, לפי דני' י"א) נגלה סוד חלומו של נבוכדנצר בלילה (ב"ט).

65 משתכר: בלשאצר (שם כ, ה, ל).
66 נושע ... לילה: דניאל פתר חלום בלשאצר בלילה (שם ה, ל); עי' ח"ג.

67 אגגי: המן.
68 עוררה ... בלילה: אסתר ו, א; המן נוצח בלילה כשנודדה שנת המלך אחשוורוש, ולפי המדרש היה זה בליל הפסח (מדרש פנים אחרים, שם).

69 פורה ... מלילה: לפי יש' סג, ג-ד בנבואה על אדום: 'פורה דרכתי לכדי ... כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה'.

70 צרת ... לילה: לפי יש' מג, ג; תפילה שה' (=רם) יודיע (=צרת) עד מתי ימשך הלילה הארוך של הגלות.

71-72 קרב ... לילה: עי' לעיל, שר 32.
73 שומרים ... הלילה: לפי יש' סב, ו.

74 תאיר ... לילה: תפילת סיום לקץ חשכת הגלות לפי חז' קלט, יב; 'ולילה כיום יאיר כחשיכה כאורה'.

ח תוכן הפיוט: גדולת ה' — אור אין סוף שאין החושך שולט בו, וגם מלאכיו קדושים וטהורים וחיים לעד ואומרים שירה לפניו.

76 כי ... יום: עי' לעיל שר 32. ויום ... יודיע: תה' יט, ג.
77 וחושך ... ממך: שם קלט, יב. השווה פסיקתא דר"כ שם, עמ' 126. ונהורה ... עימך: דני' ב, כב.

אפירה בכערי קטוריה בלה
בשכמתו לפרמים ודוריהו לו בבית השלמים
התעמא ופתר הילומים שנים ארבע מאות ועשר מיום ליום
שלמים
וטרם נרמים וברמי שלי לא נטרתי בני אמי נחרופי וטררועי
מחופתי ואני שבה הלאוני והשמי ערתי
וחילתי בריתי וערש צבוע היתה לי נחלתי והנה קטן ובוני מן
מושל באויבותי והמזן מעיד התאפקו ואני קנאתי וגבורתי
וקרה אש בלבי מבקעותי בנות שיער וחתיני ש:
שבעת וחמירות ודיריך הנאהב מתעלס בחשק אחירות ואת
יזשבת ומצפה לנחם בשורותי חזרתה משן והפקתי
תשובתי מים הרבה קרא שובה ומשובה האמרתיו והאמרתיו
ונעשיתי אחת חטיבה מים רבים לא יוכלו לפנות את האהבה
אמתנית אתה הוא מעולם ומנן ומישיע לבניהם אחותים
כל רוח ורוח ברוב עולם מושבתי ומשפטיו וערקתו ער
אפסי אחי אשרי איש שישמע למצותיך והורתיך ודברך ושים על
לבו אמת אתה הוא ארוץ לעמך מלך צנוח לריב ריבם אמת אתה הוא
ראשון ואמת הוא אחרון מבלעדיך אין לנו מלך גאל ומדשוע מבני
מיצרים גאלתנו יא אלוני מבית עבדים פריתנו כל בכוריהם הרתג וכנ
ובכורד צאלת וים סוה בקעת ויררים טבעת וירירים העברת ויכסו מים
צניהם אחר מהם לא עתה על זאת שבחו אהובים רומביו לא עתה
ירדים ומירות שירות ותושבחות ברכות והוראות למלך לא חי וקני
רם ועישא גדול ועורא משפיל צאום ומגפיה שפלים מוציא אכירום
ופורה עגוב ועורר רלים ועונה לעמו בעת שועם אליו תהילת לא
עליו ברוך הוא מכובד משה ובעי ישר לה ענו שורה בשמחה רבה
ואמרו כולם מל מכה שורה חרשה שבחו צאלים לשמד על
שפת הים יחר כולם חורו והמליכו ואמרו יא ימלך צור ישר

שמעון

קומה לעורה ישר ופרה נאמך והורה ישר בא לא צאל ישר

ברוך

אבה יא אלוני ואהו אבותינו אהו אבתם אהו יצחק ואהו יצק
הא הגהול הצבור והצורא א עליז קונת ברחמי שמים וארץ
חכמים ועבדים מלמד דעת מברנים אפתחה פי בשור ורענים
להורות לחלל פני שובו מעונם

מסוד

אונ פטור

רחמתיב ביתקתה במשוכי
חמורתיב גרר פסע פתים ובר
לחמישיל בעותים
ומהו רבת ואאונם ברב הרבתה ורוע צר בכבוריו שבות
חצות לילה שב עברת
טמאיםוד בוח ניצית וירדים
זה לזה רינית כל בכור שהוא בכליון מי צרתה לילה כרוס
השערה בעת חצות
כפת ויהי בחצי הלילה ויל
הפה כל כנור בארץ מ צרובם מבכור פרעה חישב על כסאו עד בכור
השבו אשר בבית המיר ובלבכור בהמה ולמנח מיצרים בכבוריהם
פי לעולם חסרו וצאצאיותו וחצות לילה וצאצאיו עם ויעפורו ויסירו אמר

כיר

ובינין תקמבניו ומצות החסכנו ובעל מצונר התנעני
כא יא מנן אבתם
אתה צביר לעולם יא בנות
מרים אתה ובלהושיע משים החוח ומזרוד הנשום מכלל חיים
סזקד מחיה מרים ברחמים רבים סוכד ציפלים רוצא חילום מתור
אסורים ומקיים אמונתו לישוע עפר מי בכור בעל צבורות מו

מתים

דומה לך מלך במית ומחיה ומצמיח ושועה ונאמן אתה להחיות מתים
בכל בית בנות פנצקו נאקות חללים נאקו סוב
סוכרו ולכותם נמקו עולפו ודוחדתם צבקר
פצרים מתים לבד עשית צורתה כל בכור צם במע
במעיהם לא חסנה קומי לה לכבורר סחתה רפוא תננות שבור
שואה ומשואה ובהלה שבותו שאון וחלחלה

לוי חסדו וסוד
לוי חסדו וסוד
לוי חסדו וסוד

הנהיב בהם היללה
הפחיו קמיו ורצא
בלילה

שואה ומשואה הפל צר לשוזה ונחיה בצעם ושועה
לארזים בשמוע מצרים משא רומה כמושא
מצרים פרעתה מפתרום בתבלית מכה
עשורית בארזים הפרע בתבלית מכה עשורית
ררו ראויים עינים בכורי מלכות עמם מזיר תשרימם באת
החרימם שיע שמוח הוא ליל שיפור אמר שומר
אתא קץ אשומר כפת משא רומה אלו קורא משער
שומר מיה בליל שומר מה בלילה וז ותיח יום אחד הוא יודע ללא לא
יום ולא לילה ותיח לעת ערב ותיח אורו ומלוד יא לעולם אחר עיון

אורזב ניסים הפלאת

ה	ה	בראש אשמודות זה
ה	ה	צר צרק צנחתי כחלק לו
ה	ה	רעה מלך צרר בחלום
ה	ה	הפחתה ארמי באמש
ה	ה	וישראל ישר לא ריובל לו
ה	ה	צרע בכורי פתוס מודעת בחצי
ה	ה	חילם לא מצאו בקומם
ה	ה	טיסת נגור חדשת סילית במוכבי
ה	ה	רעז מחרת לנפת איווי הדבשת פצרו
ה	ה	ברעבל מצבו בארשוז
ה	ה	לאיש חמדות נגלה רז חוות
ה	ה	בשתבר ככלי קודש נהרג בו
ה	ה	נישע מכור אריות פותר בעתות
ה	ה	שנאה נטר אגזי וסתב ספרים
ה	ה	עודרתה נצחך עליו כנדר שנת
ה	ה	פורה תרוך לשומר מיה
ה	ה	צנח בשומר וסח אתא פקר ונעם
ה	ה	רוב יום אשר הוא לא יום ולא ל
ה	ה	רס הודיעני לך היום ואת לך
ה	ה	שומריה הפקר לעירך כל היום וכל

שמע

שואה ומשואה הפל צר לשוזה ונחיה בצעם ושועה
לארזים בשמוע מצרים משא רומה כמושא
מצרים פרעתה מפתרום בתבלית מכה
עשורית בארזים הפרע בתבלית מכה עשורית
ררו ראויים עינים בכורי מלכות עמם מזיר תשרימם באת
החרימם שיע שמוח הוא ליל שיפור אמר שומר
אתא קץ אשומר כפת משא רומה אלו קורא משער
שומר מיה בליל שומר מה בלילה וז ותיח יום אחד הוא יודע ללא לא
יום ולא לילה ותיח לעת ערב ותיח אורו ומלוד יא לעולם אחר עיון

לושע

עמה בחצי ליל יצאת ובעצם היום אותם הרצאת
הרועמו ביום ועמים בלילה בילך היום ואת לך ז
לילה לילה אשר בונפר ראשונים שמורים צמי
נמתה לאחרונים מה שתיח בראשונה הוא שיהיה באחרונה
בשמוע מצרים השמויע לצורים תצלה ותרפכ תקע ותקרה
הצרח ותתצוח על עכצורא ומרום וקרוש

אותשע

מכות היו ארזנים קשה אשר בכ סכ
סיפרתה גזי לפי מקשה בעוהת מלך
עו היתה מפת עשורית אשר המשלת
בנצטי בני נוסה עשורית גריעת בכורות היתה תבלותם
אשר שיה אפה על תבלותם רנתה לפניהם את אחיהם ונעם צו
עירתם הפלתם באהליהם הכיתה כל בכור וכל ראש כס
משפחה כל בכור לאיש וכל בכור לאשה ובכור לפחמדי
ובכור לכל דבר כפית ובחורז דבר שת לכל דבר ועת ונתה
נגליתת נגות ורפוא לבכורי צר נגות ולבנך בכורך רפוא חצית
לילה בכז זרוך מוחיק על משפטי צרקך ועל צרק אחיכך
סכס אצבע עשתה השע מכות ידך עשתה מכה

קדושת לשבת הגדול

קדושת. כגון חזק והחמלה על מלך עוזר ומושיע ומגן, וחסד מתחיל כאן.
י. מסוד תכמים גבונים. ואלקמור השת מבינים. אשתנה
פי בשיד רגנים. לחודות ולהלל פני שובן מעתים:

ע"ס א"ב. וחסד תתוס יחסי בר שמואל.

חיל. אלהים בצערה הכות פתוחם. במקת חילם מקצריהם לחרום. גאלת
עמך בגבל קתוחם. וידתם ותררתם בקלת לרם: הצרת לני המן
פיקרת. ונקתה לארץ במדיה נחפרת. ונודה ורדה בדם מסבוססת.
חלצה ונגרעה פרדעה ותקבסת: סרם מרוד מפענים לשבת. ישועה צמדה
לנצחי כבבת. ופתרת כליל לנפש משיבת. לשעבר קבמת מפן שבת:
סלה ארומקה מושיע ושלים. מוציא לחפשי מבית מעלים. ס סבותה
לראשי להשאיר פלים. גנוז העיל פסוח והקלים: ברך אתה יי כען אכרתם:
אתה גבור וכו' עד להחיות סוחם.

מפסגר אסיר בצאת לחפש. נתנוסם גם במקשת השש. שצבתם חק
מרגע ונפש. ערוך תחלה למשיבת נפש: פחדו וסעמו צויתיה במדיה.
צדעת רתו להבין ולקמדה. קביעת קדשתו בזכירה ושמידה. רן להסיק
בתודה וקמדה: שפמים גדולים עשית בצען. שפררת אהל כל יצען.
ו תעובים פשו צאי להבניען. תקסרה תרדה עמלק ורגען:
לכה ועיגיה להיכלה השובב. דשן ושמן לעמך ינוכב. ס תכונן אולמך
מוקח וסובב. להגשים תחי ישנים הובב: ברך אתה יי מתיזה הפתים:

שעי וקבדי משנבי ומעסי. ונצב לריב על אנסי. סוכבי באברתו
יי גפי. פהע ותכה דין קנסי: פהלו גרו עלי ראשי. רכב על עב קל
מענני לנרשי: שחת מקצר מעלשי וחורשי. מלון קעו נתיי חורשי: ומפעון
קדש חבלו באבי. ארון מפעניי השועה השאיבי. ס לפקני לנתח בשבת
מתאיבי. להאכילי נתלת יעקב אבי:

ימלך יי לעולם אלהך ציון לדוד ודוד הגלילה:
ואתה קדוש ישוב הגלות ישראל אל נא:

בחקת דקרת מל' ותתקן נחמסם (יחוקל ע"ז, ט'). תגרו לני, הסלכת לארץ, ומל' טיכה
ס', ו' וקסחה, ל' שטטה כעו יעניה ג', כל' נרכסת, ל' טכס כעו גלגלת שנתסה: (חולין כ"ב).
נודת, סחול. כום סחבוססת, ע"ה יחוקל ט"ז, ו' חלשה מתחוקק, מל' וענשחין חולין (ישעיה
ל"ה, י"ח). ותרשה, ל' גיהון. כחרח כליל, ר"ל הסנת אחר כיתן להס כעו נעמים וע"פ העדרה
השתקמו למעלה פ' 219. חק סרנע תופש, חק הסנת ציתן להס נעמה. שפררת, ל' שפר וישי. אחל
כל יצען, חבל יחול וע"ה ישעיה ל"ג, כ'. חעובים, הפעמים. כהלו, חיות כ"ט, ג'. רכב על עב קל,
ע"ה הכתה היניה י"ט, ס'. מלון קעו, יחוליס (מלכים ב' י"ט כ"ג). השאיבי, מל' ישעיה י"ג, ג'.

כָּרַם חֲמֹד גָּטַע שְׁעֵשׂוּעִים . בְּלוּסָה וּמִכְסָּבֶסֶת שְׁנֵי רִשְׁעִים . וּגְגֹלֶת
 לְחֻלְצָה מִבֵּין פִּישְׁעִים . בְּחִיל אֲלֵפִים רַבּוּת תִּשְׁעִים . וּבְצָרְק נִפְקָד לְתִשְׁע
 וְתִשְׁעִים . הַעֲמָסָה מִשָּׂא פְרָדִים תִּשְׁעִים . פְּגִיזָה לְפָגִיז מְלָכִים וְשִׁעִים .
 שְׁלֹחַה קְצִירָהּ וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים . וְלִחְלָקָה נְמֹלָה שְׁבַעָה מִלְּשָׁבָעִים . שְׁעֵשׂוּר
 נְבָסִים לְבָנוֹת קְבוּעִים . וּבִישִׁמוֹן דְּרָךְ הִלְכוּ אַרְבָּעִים . מְעַרְנֵי מִלָּךְ אוֹכְלִים
 וְשָׁבָעִים . קִדְשָׁתוֹ מִתְנִים וְרָגוּ מִבִּיעִים .

חַי וְקַיִם נוֹרָא וּמְרוֹם וּקְדוֹשׁ:

לחסי החזונים יוסף בר שמאל חזק.

יִרְדֶּת לְהַצִּיל עַמָּךְ . לְהוֹדִיעַם אֶרֶץ נְעֻמָּה . לְמִשְׁאֹת תָּרִים פְּעֻמָּה .
 לְהַכְנִיעַ רוּדִים בְּזַעֲפָה : וּבְהַתָּם הַמוֹן שׁוֹדְדִים . כְּלוֹ שָׁרִים וְגִרָדִים .
 וְהַגִּיעָה עַת הַזֹּדִים . צְמֻחָה יִשְׁעָה לִידִידִים : סוֹד כְּנָעַא בְּהַגְוִיָּה . צֵאת
 עֲגוּמִים לְרוּיָה . נִתְצוּ צִירִים לְשִׁבְיָה . שְׁנֵי תְּאֻמֵי צְבִיָּה : פְּרוֹס כְּרָה שֶׁל־
 מִלָּךְ . אֲרַעְרוּ לְשׁוֹר פֶּלֶךְ . כְּלִדְהָבָא לְמִלָּךְ . אֲשֶׁכֶר לְפָגִיז מִחֻלָּךְ : בְּשִׁעַר
 פֶּת בְּסֻלָּח . נִצְבִים מִלְּאֻבֵי שְׁלֹחַח . נִסְתַּכְלוּ קִטְפֵי מִלָּח . בְּאֵין קִמְץ וּקְלָחַח :
 רִהַב לִכְבִּ גְּוָה . לְלִגְיוֹנָיו קַפֵּץ וּמְעָה . יִכְנַס הַבָּא בְּמַנְדָּה . וְאִלְהָה לְבַר
 בְּאַחֲרֻנָּה : שְׁאֵל פְּתוֹן חֲרֵשׁ . מִי נִדְרָשׁ וְהַזֹּרֵשׁ . הַשִּׁיבִיהוּ הַפֶּךְ מִלְּשָׁרֵשׁ .
 כְּלָה גְרֵשׁ יִגְרֵשׁ : כְּמַרד זֶד בְּעֻקוּלוֹ . מַה לִּי וְלִקְלוֹ . וְלֹא הִרְצִי בְּשִׁקְלוֹ .
 בְּגִשְׁעוֹן עַל מִקְלוֹ : וְאִזּוּ צָפָה בְּאֵלִילִים . הַיֵּשׁ יָדָיו גְּלִילִים . צָגוּ עָלָיו בְּפִלִילִים .
 אֵין פְּנוֹת בְּחֻלָּלִים : אֲוִיל מוֹקֵן לְעֻבְרוֹת . מַה לְבוֹזֵן בְּקַבְרוֹת . הֵלֵא בְּתַקְל

כרם חמד גטע שעשועים. בלוסה ומכסבת שני רשעים. וגגלת לחלצה מבין פושעים. בחיל אלפים רבות תישע. ובצרך נפקד לתשע ותשעים. העמסה משא פרדים תישע. פגיזה לפגיז מלכים ושעים. שלחה קצירה ועלו מושיעים. ולחלקה נמולה שבעה מלשבעים. שעשור נבסים לבנות קבועים. ובשימון דרך הלכו ארבעים. מערני מלך אוכלים ושבעים. קידשתו מתנים ורגו מביעים.

לשמאח ע"ה תהלים ע"ד, ג' בהגדה, ל' נאה. נחשו, מהו. צירים, טעה והאין שדעו אל תאמי צביה (זיר ז', ד'). פרום וכו', ארשו לזר העבין מונות לסעודת העלך, כל"ח קקד. כל הבא לסלך, כן חמד כסר ההוא למשה והאין, כי כל אשר יתן אל העלך כרין שיביל טנחה חתו לכבר נה חת המלך. וכל הענין הזה ע"פ שעות רבה פ' ה'. בסלוח, מלרים (ברחשת י', יד'). קוספי מלוח, מל' חיות ל', ד'. והשאל פה על עבדי מרעה. זהו טקבלים את הטעות הטובות למרעה והביטו על טעה והאין נעמד על ש כידס טנכה כלל. קסץ, טנחת דבר הכקמן כיד כמו טנות וכדומה. וקלחה, ל' כוילה ר"ל טנחת דבר החול כמו יין וכדומה. מלה, טעה והאין הם יכנסו לאתרוכס. צגו עלי, טעה והאין טעמו לדין טעמו והטעו לט טפסה לתללים ופגרים טמנים ר"ל לע"ז חתה חויל אשר טוכן חתה להעבט טענחת כסס. טרה לכוח בקברות, ר"ל כמו שזי אפסאר שטעל כהן טנית הכקנחת כן יי אפסאר שטעל טמו של הק"ה נלות אל ע"ז שלך. בחבל, טחבלית, ר"ל טעשותו פה אגמר עלין.

קדמות לשבת הגדול

גַּר צָדֵק נִצְחָתוֹ כִּנְחָלֵק לוֹ
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
 הַיְתָה מִלֶּךְ גֵּר בְּחַלְמִים
 הַסְּדֵדָה אֲרָמִי בְּאֶמֶשׁ
 וַיִּשְׁרָאֵל יִשְׂרָאֵל לֹאֵל וַיִּחְבֵּל לוֹ
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
 וַרְע בְּכוֹרֵי פְתָרוֹם מִחֲצֵתָ בַחֲצֵי
 חֵילָם לֹא מָצְאוּ בְּקִימָם
 מִיִּשְׁוֹת נְגִיד תְּרִשֶׁת סִלִּית בְּכוֹכְבֵי
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
 יַעֲזֵן מִתְּרָף לְטֹפֵף אֲחֵי הַכְּלֶשֶׁת סְגָרִין
 בָּרַע בַּל וּבְמַצְבוֹ בְּאִישׁוֹן
 לְאִישׁ חֲמֻדוֹת נִגְלָה רַחֲחוֹת
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
 מִשְׁתַּבֵּר בְּקִלֵי קֹדֶשׁ נִתְרַגַּם בָּ
 נֹשֵׁעַ מִצֹּד אֲרִיזוֹת פּוֹתֵר בְּעֻתוֹתָי

י"ט) והבליטית לשעורת הכתב (אמות י"ד, כ"ד). ונסככות דף ג' שלם נסמכות הוי סלילם וכו'. גר צדק אברהם חנינו. נצחיתו, זהו נמלה את ד' העלבים בחלוק הלילה זכ' וחלק עליהם לילה (נחשית י"ד, ט"ו) וחיאת נבדחית רכס פ' ט"ו ל' נמיטן אחר הלילה בחלקה מוליו, ורנן אערי יוצר חלק, אחר הקב"ה אביהם פעל עמי נחלי הלילה אף אמי פעל עם צמו נחלי הלילה, וחינוחי, נעמרים. ורזה גם פיוז רז"י על הספוק. סלך גר, אביעלך (אס כ', ו'). ארסי, לבן (אס ל"א, כ"ט). באמש, על' אטם אזהה ומאזה (איז ל', ג'). וישראל, יעקב חנינו. ישר לאל, נלחם עם מלך (נחשית ל"ב, כ"ח). והלזון עז"ה הוא י"ג ה'. פתרום מלרים עז"ה נחשית י"ד. פחצת, חרת. ורלם, כוחם. פישת, ל' החוששות בכנפים על' יעז עליו אורל (איז ט', כ"ו). וע"כ הסבון פישת כפ"ן. ועזינו אבקרו אזוי החלפוטם ככף בעטר זהם בכנפים למלך ככתג והיו מנחת כנפיו (אעיה ח', ט') לבן האל כזן ל' פיסה על חיל אל גיד חרא והוא פיסתו אז נכס אל פין והוא יב נחשית (שופטים ד', ג' ט"ו). סלית, כנח על' סלה כל אכרי (איכה ט', ט"ו). בכוכבי לילה, זופטים ה', כ'. פחצת, פחצת (ט"ז סנן י"ח. י"ט, ט"ז כ"ב). לנופף את ידו על אחי הוא ידעלים ונה"ט, ועל' יעניה י', ל"ב והבלים קל"ב, י"ג. והכשה פגרי, ט"ז י"ט, ל"ב. והכשה ל' חרטה כמו הכחת היום את עמי כל עבדן (ע"ז י"ט, ו'). גם הוא ל' יב כמו הכחת הכחת איתן (תהלים ע"ד, ט"ו) ר"ל מנו דבר וחתייבו כען. כרע כל וסעבו, כל הוא חליל אל עכל (אעיה ט"ו, ח'), ומלם הוא כפיו זהו עמד עליו, ונאמרו איהם חלילה. וסעבה הוא אל אמת חליל עכל ל' נמלא נפירם בעקרו חלל יוסר נפשי אשוקיפס בחלק אחר עמו הכל עכל והתנן עכל, וכבר גם נבדחית רכס פ' ס"ח ו"ל היה לו חנין אחר לכבודנל והיה טלפ כל עם אזי עכליין לפניו, אחר טכודנל לדיחל כזה כחו גדול אטלפ כל מה עכליין לפניו, אחר לו דיחל חן לי רשות וארי טחיו, כמן לו רשות, מה עבה נעל חנן והטעין לחוכו מפטרים והכלין לפניו וקנס מפטרים את בני עמי ה"ד ופקדתי על כל עכל והולחתי את כלנו מפיו (יעזיה כ"ט, ט"ד) עכל גם נמדד אז דף ל"ו חיתא זהפילט ארוח את כל כלם של עכל. לאיש חמדות, לדיחל (ויחל י', י"ח). נגלה רו, של חלוט כבודנל (עס נ', י"ט). משחבר, נלשנל (עס ט', כ"ב, ל'). קשיחית כמו קשיחית [וכן גם כביי קשיחית] ר"ל נחלי הלילה אחר הוא חולק חשתות, ונעמות חללו טעש-הטור דיחל טכר האריות (עס סנן ל'). ורשיתי יס מפטרים נעמותי על' נעמה ר"ל פחצ

שָׁנָאָה נִסְרַן אֲנִי וְכַתֵּב סְפָרִים
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
 עֲרֹדָה נֶאֱרָךְ עָלַי בְּגֵרָה שְׁנֵת
 פְּרָה תִרְדָּךְ לְשֹׁמֵר מֵה
 צָרָה בְּשֹׁמֵר וְשָׁח אֶתָּא בְּקֶר וְגַם
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
 קָרַב יוֹם אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא
 רֵם הוֹדַע כִּי לָךְ יוֹם אֵף לָךְ
 שְׁמָרִים הַמְּקַד לְעִירָךְ בְּלַהֲיוֹם וְקַל
 הַתָּאִיר כְּאֹר יוֹם חֲשֻׁבָת
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה:
 וּבְכֵן כָּל־מַחְמָצֵת לֹא תֹאכְלוּ:

ע"פ א"כ. והסוף חתום יוסף הקטן בר שמואל חזק.

סדר-אכא בחיל לדת-תצקה. במעמד פני תכה. גשתי לרומם ולשגכה.
 מרשאת רגול מרדקה: הליל קוני אקשיבה. ובחקר דתו אתמשכה. זאת
 לדעת אחשקה. מפעם חבמי ישיבה: טען עלם אמליקה. יהבי עליו
 אשליקה. ברש לסניו אתהלקה. לפתח בדבר תלקה: מלת פי גרדשה. נאור
 חסד אקדישה. סלסל בדת חדשה. מרשות עדה הקדושה: פני ישרים
 דובר. צדושה אמרים אנבר. קרמתי לפול בסבר. רשאת מרב וחבר:
 שרי. חילי תאמיץ. תעדיף קט וקמיץ. לכאר בלי שמץ. הלכות בעור תמיץ:

המלוות המכניחין ומנהיגין האנשים בלילה, ופירות זה טעות הוא כי חס היה כן היה לו לכתוב
 פניו לילה ועוד מלבד זה יהיה לפי פירוש כזה טעמו חסר כי בכל החזוים כחן עלת לילה
 סוכנת על ליל פסח דוקא, וע"כ הכבון כמו שפירשתי וי"ת נעשותיו הוא ב"ח השמש, והעד הכאמן
 הוא החזו חטפה לו כפינו ואמרתם וזה פסח לחם ב' אל פסח עפגרת פוגרה דעתי' פסח
 והוא ודאי ל' עת. ודקדוק נעשותיו חטפה לדקדוק ונפשותי להם (יחזקאל י"ג, י"ט) שבו כמו יקפחות
 כן דעתי' כמו קפחות. אצט, הן. בערד שנת לילה, שדדה הבינה מן אחרונה (אסתר ו', א').
 וליהם בילקוט חסר רעו תתנ"ח ארבע פעמים בתי בלילה הוא ותרעתם היו על כל פסח, אחים ניד
 נביה אל רחל אחים ניד נביה אל לכה, ענת כבודות ועפלת סתריב ניד נביה אל לכה, ועפלת גרעון
 והען ניד נביה אל רחל. נסתריב כתיב ואלו מלחך כ' ויך נעמנה אזור, הכן רבוקה על החומה ושע
 שבי קדושים את ההלל ותעד לסתריב חודר לאחורין כי כמים יעשו להם כזו בלילה, והוא היה עבדה על
 הדברים דכתיב יוסף ידו הר בת ליון. דבר אחר זה לילה אל ספרא דכתיב הכוכבים מעמלותם. לשומר
 מה מלילה, ע"פ ישעיה ב"א, י"א. י"ב. צרח כשומר, כ"י אחד, "לרח אומר". קרב יום וגו', הוא
 יום האולתם סעתיחה וע"ה זכריה י"ד, ו'. רם, קריאתם אל הקב"ה, אתה הקב"ה עודיע. כי לך יום,
 תכלים ע"ד, ט"ו. שוטרים הפקר, ישעיה ס"ב, ו'. השכח לילה, כמי לגלות.

כל מחשבה, שנת י"ב, כ'. אכא בחיל, בעינן זה טעות כל הלכות סתח טכדיקת חזק והנעלת
 כלים וסדר הסיבה זכוכתם והכל נקוד לזון, בערם אמתחיל לפרק נוטל רשות. רגול פרבחה, הקב"ה ע"ה
 דר כ', י'. אמליכה, ל' עשה, ר"ל אשאל ענה טעם. גרדשה, מלכה. קט וקמיץ, הטעם בקוטרן יד תגדילתו.

אלעזר הקליר

קרובה לפורים

[חמשת הבתים הראשונים]

ויאהב אומן יתומת הגן
אמנה שבעים וחמש בעדה להגן
אז מאז כחז יודע נגן
אריה בן זאב לישע הוגן
אץ להזכיר זכות איתן ומנגן
ומרדכי אומץ באלף המגן.
<ברוך אתה ה' מגן אברהם>

המלך בן לזרע כה יהיה
בקמים כל נשם לא תחיה
בן בכורת חל דבר אהיה
במעודן אשר נתעדן ויחיה
בכך צפעו צץ לצנינים שיהיה
יצא למררו מור במגשים ומחיה.
<ברוך אתה ה' מחיה המתים>

את-אסתר גל ממסתר לגואל
גוי כנואש להיגאל
גוזר ואם אין לאיש גואל
גלף מישפה תבנית הגואל
גש לאח לצרה לצחצח מתגאל
מלפני עיר וקדיש להקדיש האל.
<ברוך אתה ה' האל הקדוש>

מכל דורו בא להתבונן
דעת מאי זה חט צג צר חרב שונן
דברת אב כזכר אונן
דלתי צור דפק וחינן
דגלים לשלש תען ולחנן
המלך זעקס בן ודיעה חונן.
<ברוך אתה ה' חונן הדעת>

הנשים ההגונות בכס ישיבה
הוכארו ושערה במ נישבה
הדסה כגע לה תור הודרה לכל רואה ועוד לא שבה
הודר ימיני לשובב שובבה
בלבוש רחוף לרצות לרוצה תשובה.
<ברוך אתה ה' הרוצה בתשובה>

הטקסט – על פי ההתקנה במפעל המילון ההיסטורי של האקדמיה ללשון העברית

אלעזר הקליר

קרובה לפורים

[חמשת הבתים הראשונים]

מקורות

אסתר ב, יז:

וַיֵּאָהֵב הַמֶּלֶךְ אֶת-אֶסְתֵּר מִכָּל הַנְּשִׂימ וַתִּשָּׂא חַן וְחֶסֶד לְפָנָיו מִכָּל הַבְּתוּלֹת וַיִּשֶׂם כֶּתֶר מַלְכוּת בְּרֹאשָׁהּ וַיִּמְלִיכָהּ תַּחַת וְשֵׁתִי.

אסתר ח, טו:

וּמִרְדֵּכִי יָצָא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלְבוּשׁ מַלְכוּת תְּכֵלֶת נְחוּר וְעֵטְרֹת זָהָב גְּדוֹלָה וַתְּכַרֵּיךְ בּוּץ וְאַרְגָּמָן וְהַעִיר שׁוֹשָׁן צְהֵלָה וְשִׁמְחָה.

א. ויאהב

ויאהב אומן יתומת הגן. אמנה שבעים וחמש בעדה להגן. אז מאז כחז יודע נגן. אריה בן זאב לישע הוגן. אץ להזכיר זכות איתן ומנגן. ומרדכי אומץ באלף המגן.

אמנה שבעים וחמש בעדה להגן

"וַיֵּאָבְדָם בֶּן חֲמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מִחֶרֶן". הדא הוא דכתיב " וַיְהִי אִמֹן אֶת הַדָּסָה הִיא אֶסְתֵּר" (אסתר ב, ז). רב אמר בת ארבעים שנה היית, ושמואל אמר בת שמונים שנה היית, רבנין דתמן אמרין בת שבעים וחמש שנה, ר' ברכיה בשם רבנין דתמן, אמר הקב"ה לאבינו אברהם, אתה יצאת מבית אביך בן שבעים וחמש, חייד אף גואל שאני מעמיד ממך יהיה בן חמש ושבעים שנה, מניין הדסה. (בראשית רבה לט, יג)

אז מאז כחז יודע נגן

דבר אחר, "היום יומת איש בִּישְׁרָאֵל?" (שמואל ב' יט, כג), אמר דוד ברוח הקודש איש אחד יעמוד ממנו, ועתיד הקב"ה לעשות תשועה גדולה על ידו ובזכותו. (מדרש פנים אחרים [בובר], נוסח ב, פרשה ו)

אריה בן זאב

קרי ליה יהודי - אלמא מיהודה קאתי, וקרי ליה ימיני - אלמא מבנימין קאתי! [...] אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי, אביו מבנימין ואמו מיהודה. (בבלי מגילה יב ע"ב)

אץ להזכיר זכות איתן

איתן זה אבינו אברהם, על שם (תהלים פט, א) "מִשְׁכִּיל לְאֵיתָן הָאֲזַרְחִי". (ויקרא רבה ט, א) אמר רב, איתן האזרחי זה הוא אברהם, כתיב הכא "איתן האזרחי" (תהלים פט, א), וכתיב התם "מי העיר ממזרח, צדק... (בבלי, בבא בתרא טו ע"א).

מי העיר ממזרח, צדק וקראהו לרגלו, יתן לפניו גוים ומלכים יחד (ישעיהו מא, ב) [...]

מי העיר את אברהם להביאו מארס, שהיא במזרח... יתן לפניו גוים - מי שהעירו ממקומו להסיעו ממקומו, הוא נתן לפניו ארבעה מלכים וחיילותיהם (רש"י לישעיהו שם)

ומרדכי אומץ באלף המגן

"אַלֶּף הַמָּגֵן תְּלוּי עֲלוֹי" (שיר השירים ד, ד) - [...] ר' ברכיה בשם ר' יצחק, אמר אברהם לפני הקב"ה רבונו של עולם, לי נעשית מגן, ולבני אין את נעשה מגן? אמר לו הקב"ה, לך הייתי מגן אחד שנאמר (בראשית טו, א) "אֶנְכִי מִגֵּן לְךָ", אבל לבניך אני נעשה מגנים הרבה, הדא הוא דכתיב "אַלֶּף הַמָּגֵן תְּלוּי עֲלוֹי כֹּל שְׁלֵטֵי הַגְּבוּרִים" - כהונה ומלכות. (שיר השירים רבה ד, ט)

ב. המלך

המלך בן לזרע כה יהיה. בקמים כל נשם לא תחיה. בן בכורת חל דבר אהיה. במעודן אשר נתעדן ויחיה. בכך צפועו צץ לצנינים שיהיה. יצא למררו מור במגשים ומחיה.

במעודן אשר נתעדן

וַיֵּלֶךְ אֱלֹהֵי אֲגַג מֵעֲדֹנָת (שמ"א טו, לב); תרגום יונתן: וְאֵתָא לְוַתִּיהָ אֲגַג מִפְּנֵקָא.

בכך צפועו צץ לצנינים שיהיה

וְתָלוּ עָלוֹי כֹּל כְּבוֹד בֵּית אָבִיו הַצְּאֲצָאִים וְהַצְּפֹעוֹת (ישעיהו כב, כד); תרגום יונתן: ויסתמכון עלוהי כל יקירי בית אבוהי, בְּנִיָּא וּבְנֵי בְּנֵיָּא.
כִּי מִשְׂרָשׁ נַחֵשׁ יֵצֵא צִפְעוֹ. (ישעיהו יד, כט)
וְאִם לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת יִשְׂרָאֵל הָאֲרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תוֹתִירוּ מֵהֶם לְשָׂכִים בְּעֵינֵיכֶם וְלִצְנִינִים בְּצַדֵּיכֶם.
(במדבר לג, נה)

יצא למררו מור

המן מן התורה מנין? - "הִמָּן הָעֵץ" (בראשית ג, יא), אסתר מן התורה מנין? - "וְאֶנְכִי הַסֵּתֶר אֲסֵתִיר פְּנֵי בְּיוֹם הַהוּא" (דברים לא, יח), מרדכי מן התורה מנין? דכתיב "מֶרֶדְרֹר" (שמות ל, כג) ומתרגמינן [תרגום אונקלוס] "מִירָא דְכִיָּא". (בבלי, חולין קלט ע"ב)

ג. את-אסתר

את אסתר גל ממסתר לגואל. גוי כנואש להיגאל. גוזר ואם אין לאיש גואל. גלף מישפה תבנית הגואל. גש לאח לצרה לצחצח מתגאל. מלפני עיר וקדיש להקדיש האל.

את אסתר גל ממסתר לגואל

רבי הושעיה רבה פתח (משלי ח, ל) "וְאֶהְיָ אֶצְלוֹ אֲמוֹן וְאֶהְיָ שְׁעִשְׁעִים יוֹם וְגו' [...] אֲמוֹן - מוֹצַנֵּעַ, הַיָּאֵד מֵה דַּאת אֲמַר (אסתר ב, ז) "וַיְהִי אֲמֹן אֶת הַדְּסָה". (בראשית רבה א, א)

והיה מרדכי מצניע את אסתר שלא תהיה מחוללת לאותו רשע ומלאך בא ומגלה אותה, הוא שיסד הקליר את אסתר גל ממסתיר לגואל, ממה שהיה מרדכי מסתירה. (פירוש המיוחס לרש"י, בראשית רבה, שם)

גוי כנואש להיגאל

"וַתִּשְׁפַח ה' עֵשֶׂךָ" (ישעיהו נא, יג), בצרת המן הכתוב מדבר שנתייראו לאחת שעה ונתייאשו מן הגאולה, אמר רבי שמואל בר נחמן ראויים היו ישראל שלא ליגאל מצרת המן על שנתייאשו מן הגאולה אילולי שהסכימו לדעת יעקב אביהם: יעקב שמע מפי הדיבור "והנה אנכי עִמָּךְ" (בראשית כח, טו) ונתיירא מן עשו – "וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיִּצְרָ לוֹ" (שם לב, ח). (פסיקתא רבתי, לג)

גלף מישפה תבנית הגואל

"וּמִלֵּאֲתָ בּוֹ מִלֵּאֲתָ אֶבְרָן" (שמות כח, יז), כיצד היו נתונים, "טור אֲדָם פְּטָדָה וּבְרָקָתָ", על אודם היה כתוב אברהם יצחק ויעקב ראובן, על פטודה היה כתוב שמעון, על ברקת היה כתוב לוי, "וְהַטּוֹר הַשְּׂנִי נִפְדָּה סְפִיר וְנִהְלָם", על נופך היה כתוב יהודה, על ספיר היה כתוב יששכר, על יהלום היה כתוב זבולן, "וְהַטּוֹר הַשְּׂלִישִׁי לְשֵׁם שְׁבוּ וְאַחֲלָמָה", על לשם היה כתוב דן, על שבו היה כתוב נפתלי, על אחלמה היה כתוב גד, "וְהַטּוֹר הַרְבִּיעִי תַרְשִׁישׁ וְשֵׁהָם וְיִשְׁפָּה", על תרשיש היה כתוב אשר, על שוהם היה כתוב יהוסף, על ישפה היה כתוב בנימין שבטי ישורון. (שמות רבה לח, ט)

רחל תפסה פלך שותקנות ועמדו כל בניה בעלי מסטירין, בנימן – ישפה (שמות כח, כ) יש פה, ידע במכירתו של יוסף ואינו מגיד, שאול - ואת דבר המלוכה לא הגיד לו (שמ"א י, טז), אסתר - אין אסתר מגדת מולדתה (אסתר ב, כ). (בראשית רבה עא, ד)

גש לאח לצרה

"אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּיכָה" (אסתר ב, ה). זה שאמר הכתוב "וְנָאֵחַ לְצָרָה וְנִלְדָּה" (משלי יז, יז), כשבאו ישראל לאותה הצרה החזקה, מרדכי ביקש עליהם רחמים, ועל ידו נעשו ניסים. (מדרש פנים אחרים (בובר), נוסח ב, פרשה ו)

לצחצח מתגאל

שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי, מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה, אמר להם, אמרו אתם. אמרו לו, מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע. (בבלי, מגילה יב ע"א)

מלפני עיר וקדיש להקדיש האל

ואין מלאכי השרת אומרים שירה למעלה, עד שיאמרו ישראל למטה. (בבלי, חולין צא ע"ב)

ד. מכל

מכל דורו בא להתבונן. דעת מאי זה חט צג צר חרב שונן. דברת אב כזכר אונן. דלתי צור דפק וחינון. דגלים לשלש תען ולחנון. המלך זעקם בן ודיעה חונן.

חרב שונן

אֲשֶׁר שָׁנְנוּ כְּחָרֵב לְשׁוֹנָם דָּרְכוּ חָצֵם דָּבָר מָר. (תהלים סד, ד)
שָׁנְנוּ לְשׁוֹנָם כְּמוֹ נְחֹשׁ חֲמַת עֶכְשׁוֹב תַּחַת שְׁפָתֵימוֹ סֵלָה. (תהלים קמ, ד)

"יִשְׁנֹנוּ עִם אֶחָד" (אסתר ג, ח) - אמר רבא, ליכא דידע לישנא בישא כהמן. (מגילה יג ע"ב)

חיים כהן

א"ר ישמעאל שמונה עשר אלף וחמש מאות הלכו לבית המשתה ואכלו ושתו ונשתכרו ונתקלקלו, מיד עמד שטן והלשין עליהם לפני הקב"ה ואמר לפניו רבונו של עולם עד מתי תדבק באומה זו שהם מפרישין לבבם ואמונתם ממך, אם רצונך אבד אומה זו מן העולם. (אסתר רבה ז, יג)

דגלים

חיבה גדולה חבבן הקב"ה שעשאים דגלים כמלאכי השרת, כדי שיהו ניכרין, בני ראובן לעצמן בני שמעון לעצמן, ומנין שהיא אהבה לישראל, שכן שלמה הוא אומר (שיר השירים ב, ד) "הִבְיָאֲנִי אֶל בַּיִת הַיְיָ, וְדַגְלוֹ עָלַי אֶהְבֶּה" (במדבר רבה ב, ג)

לשלוש תען

לְךָ פָּנוּס אֶת כָּל הַיְהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשָׁן וְצוּמוֹ עָלַי וְאֶל תֹּאכְלוּ וְאֶל תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לַיְלָה וַיּוֹם (אסתר ד, טז)

ה. הנשים

הנשים ההגונות בכס ישיבה. הוכארו ושערה במ נישבה. הדסה כגע לה תור. הודרה לכל רואה ועוד לא שבה. הודר ימיני לשובב שובבה. בלבוש רחוף לרצות לרוצה תשובה.

הוכארו ושערה במ נישבה

"וַתְּהִי אֶסְתֵּר נְשֵׂאת חַן בְּעֵינֵי כָּל רְאֵיהָ" - ר' יודה אומר, כאיקונין הזה שאלף בני אדם מביטים בה והיא עריבה על כולם. ר' נחמיה אומר, העמידו מדיות מכאן ופרסיות מכאן והיתה אסתר יפה מכולן. (אסתר רבה ו, ט)
יְבֹשׁ חֲצִיר נִבֵּל צִיץ כִּי רוּחַ ה' נִשְׁבָּה בּוֹ (ישעיהו מ, ז)

הודרה לכל רואה ועוד לא שבה

וַתְּהִי אֶסְתֵּר נְשֵׂאת חַן בְּעֵינֵי כָּל רְאֵיהָ. וַתִּלְקַח אֶסְתֵּר אֶל הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ אֶל בַּיִת מְלָכוֹתוֹ (אסתר ב, טו-טז)

הודר ימיני לשובב שובבה

עד מתי תתחמקין הבת השובבה (ירמיהו לא, כא)
מדוע שובבה העם הזה? רש"לם משבחה נצחת החזיקו בתרמית מאנו לשוב (ירמיהו ח, ה)
ועתה אמר ה' יצרי מבטן לעבד לו לשובב יעקב אליו (ישעיהו מט, ה)

טקסט הפיוט – על פי ההתקנה במפעל המילון ההיסטורי של האקדמיה ללשון העברית

קדוה לפרים.

בין חור החמלה וכענין אל מלך עוזר וטושיע ומגן חומרים קדוה ומאוב.

ע"מ א"ב מחוסם חלש אקדמים לכל חות תיבה חות עמסוק ומאוב החלך וגו'. ותלש סיומי החומים חסום
עס כמחבר אלעזר בירבי קליד חוק חלש אקדמים להס תיבה חות עמסוק ומרדכי ימא סלשני וגו'.

**וַיִּאָהֲב אִמּוֹן יְהוֹמַת הַגֶּן . אֶמְנָה שְׁבָעִים וְחֹמֶשׁ בַּעֲדָה לְהִגָּן . אִזּוּ בָּאִזּוּ
בְּחִזּוּ יִדְעֵ גִגֶן . אֲרִיָּה בְּרֹזָאב לְיִשַׁע הַגֶּן . אִין לְהַזְכִּיר אֲרִיָּה קִבְּגִן . יִאֲרִיָּה
אִפְּזִין בְּאֵלָף הַפְּגִין : בְּרֹדֶף אֲתָה יְיָ קִבְּגִן אֶבְרָהִם :**

מחה גבור וכו' עד להחיות טהים.

**הַמְּלֹךְ בְּכֶסֶם יְהִי חֵק לְיֹרֵעַ כֹּה־יְהִיָּה . בְּקַמִּים בְּלִנְשָׁם לֹא תִחְדָּה .
בְּרִבְבִּטוֹרַת חַל דְּבַר אֲרִיָּה . בְּקִיץ אֲשֶׁר נִכְמַר וַיְחַדָּה . בְּכֶן צָפַעוּ צִין לְעֵדִים
שְׁיִהְיָה . יִצֵּא לְכַרְזוֹ מִזֶּר בְּנִשְׁמִים מְחַיָּה : בְּרֹדֶף אֲתָה יְיָ מְחַיָּה הַמֵּתִים :**

נקדש וכו' עד וקדוש מחה.

**אֲתֵּדְאֶסְתֵּר גַּל מְמִסְתִּיר לְגֹזְאֵל . גֹּזֵר בְּנוֹאֵשׁ מְלֶהֲגֹזְאֵל . גֹּזֵר אִם אִין
לְאִישׁ גֹּזְאֵל . גִּלְף מִשְׁפָּה תְּכַבִּיר הַגֹּזְאֵל . גֵּשׁ בְּאִזּוּ לְעֵדָה לְעִתָּה**

ומאוב ארסון, מרדכי (חסתר נ', ו'). יחוסח הגן, חסתר אסיתה יתוסה הגונה וכארה. אסנה
וכו', האשונה הארסין חסרהס חניכו נה' כלכתו מרדכי והוא היה אז קן ע"ה שנה (ברלשית י"ב, ד') חותה
אשונה הגינה על חסתר להגיע למלכות כהאיתם נה ע"ה שנה. הדפס גביעס' ע"ד, וי"ז חרסיתס חיתה
נחלר בית הנשים ברי ע"ה, וכדליתח ע"ר פ' ל"ט ותרגום חסתר כ' ו'. כתח, כחצר חלש. יודע גגו, דוד
הסלך. אריה בן מאב, כניו למרדכי, היה חניו סבניטן זאח יסדך (ברלשית פ"ט, כ"ז) ואשו מיחודה
גור חריה (עס פ"ט, ס'). אץ, מבר, וד"ל כעסק חניו להכרז אה אשני לל כניחו דוד (ע"ז י"ט,
כ"ג), לפי שחזר כרוח הקודש שעתיד לגלות טסט מרדכי אהיה הגון להושיע את ישראל, וכל זה יסודו
בגמרא עגלה דף י"ב, כ'. אסין, כחאסין וכחחוק כחורת כ' אהיו עגינה לכל הכסוקים טב. אסף,
טל' וחלסך חכטה (חיוס ל"ג, ל"ג), ויש מפרשים כאלף העגן על חלף חיוס טבניטן אכילס אשני אשו
כסיד לקרחת דוד לכך על נפשו (ע"ז י"ט, י"ח). ויש מפרשים על כנין יית העקודש בני וע"ה עד
ד', ד' הדרש על נב"ע.

הסלך, הקנ"ה. ככס ית, שעות י"ז, פ"ו. חק, חקק וכו'. כה יחידה ישראל, ע"ה ברלשית
פ"ו, ה'. בקסית, כעטלק כסוחל. נשום. כטנה. בן כסורח, אשול הסלך (שחול ח' ט', א'). חל,
חלל חת דבר ה'. בקיץ, הוא חגג אחר ככארו עליו רחמי אשול והחייב חותו. צפוע, אשע זל אגג
הגין קין וחכט להיות ללדים וללגיניוס לישראל. כפנע, טל' האלחוס והלפישות (ישנה כ"ב, כ"ז), או
אהוא טל' כשרח נחש ילא כפנע (עס י"ד, כ"ט), והכוונה על הטן טרע אגג. לפרדו טר, מרדכי
שקדח טר דרוד (לפי עגלה דף י' ע"ב) ילא למרד חת הטן, וכערת כ' אהיו כפניס מטיה
חח כריותיו.

גל, גילה והלוח חת חסתר ככית אשול אהיה שפחיר חח דבר השלובה (שחול ח' י', פ"ז)
ויסודו כעגלה י"ג, כ' ככר כניעות אהיה טו כשול וכה וילסח טסט חסתר. כחאש, כחצר חחחשו
ישראל מן החולה. גזר, הקנ"ה צור כחורתו אהס חין גוחל לויס הכעכר לעבר וילס ככנת היחל.
גלף, ל' פיותח, חכרוס ופתחת ותגלוף (שעות כ"ח, ס'). טיששטר, פירזו, חקק להלוח חת מרדכי
הגוחל טכטס כניטן אחר חכנו כחכני החוסן היתה ישפה, ויסודו כעדרס חסתר דף קס"ב רחל חכטה
סלך חחיקה, כניטן ככה חש כחחיקה, חדע אכנו אטינה כחון חיתה יספה לושר יודע היה כעכרת
יוסף ושוחק, יספה יז פה ואתח, אשול קן כנה חות דבר השלובה לל כניד, חסתר חין חסתר טרדת
כוכרתה וחח עטה. גש, כג מרדכי. לשחצה, לככר. רגוחל, הוא טל' לחס טגוחל (טלשית א', ו')

תואל. סלגי עיר וקדיש להקדיש אאל. קרוד אתה יי האל הקדוש:
אתה חנו וכו' עד כנה והשכל.

מכלדוח פן להתפוגן. העת מארחה חמא צע צר שונן. דברת אב
קזכר אוגן. דלתי צור קגסה דסק וחגן. הנלים לשלש תען ולתגן. תגה:
ועקם בו דעה חגן: קרוד אתה יי חגן הדעת:
השיבנו וכו' עד בחשוכה שלמה לפניך.

הנשים התגונות לבם ישיבה. הכארו וסערה כם גשבה. תדסה זאת
פגע לה תור ומחשקה. הללה לקלרואיה ועוד לו שיה. הדר ימיני לשובב
שוקבה. גלסט רצות רציה תשוקה: קרוד אתה יי הרצעה פתשוקה:
סלח עד וסלח אתה.

וחשא ותבא באלה. ולא תדעה כי זאת עשתה יד אלוה. ויבער חגף
בקלגבול לשלוח. ובהגיע תור בגן לעלות. וברת אביהיל לבשה צלוח.
סלסת פה רבה מרבה לסלוח: קרוד אתה יי חגון הפדקה לסלוח:
רצה כענינו עד נואל חוק אתה.

חן וקרה מבררי אל. וכותה עקעם קיד קראביאל. זאת כבואה הלום
גשאה עין לאל. וקרה נא לי צדקת בררי אל. זה הדינה לאות לתקון
אריאל. תגלת ידה עשות לגאלי אל: קרוד אתה יי גואל ישראל:
רשנו וכו' עד ורחמן אתה.

וחסד חסדה חסד המחללי. חר וקרסם וקתם חלי. חילה חין

הרנן על שן ישראל אכנה טענות התורה. עיר וקדיש. שנת סלחים. אאל, אחיל, על' הסב כל
סלתי (מחזית י"ח כ"ו) והכונה קודם זיקידי העלמים את הק"ה אחיל חכי לומר הקדושה. וע"פ
מספר תול' אין סלכי האות אחרים גרה לעלה עד שישאר ישראל לעטה (וחלן ל"ה, נ').
א, פנה מרדכי להתחנן ולדעת החסד אשר נכסנו עמד סגן הכהן להיות זקן לבוט כנגד ישראל.
ברכה אב, ענין אול אהיה את חגן. אונג, כחשכל. רלוד שור כסרה, דלתי בית ובנסת שמתפללים סס
לטר יארל. ויחור מרזה אג'ל זיר סל' הדלת חסות על גדיה (עלי כ"ז, י"ד) וריל דפק על מדי סה"כ.
תגלים לשלש, סה לתלי יארל ללוס נ' ימים רטופים ולבתחן אל הק"ה. חעו, ל' תענית. הסלק, הק"ה.
הכארו, חסולו, סל' נכש כאר (כ"ק דף ק', כ') והוא כשו ל' כשר בחלוק תהי"ע. כגע, ותביע
פר ססטר (ססטר נ', ס"ו). יעוד לו שורה, העלן תהארוז זה אותה להיות לעוד לו. יסני, מרדכי.
לשוכב שוכבה, להאי ישראל אפי אכנים חסותם. כלכוש רשות, נלנוט אן לרבות את חולה מתאשה.
כאלות, כעור אהיס. כי שח עשחה וכו' ל' חיוז י"ג, ס'. ובער, על' יענח ויכלו (ירמיה י', ח').
ר'ל כסיל היה תהארוז כעה אכז זכילו אלא כל נכשה כעולה, כי כל טען דהוא ליה כחא חיסטרוז מניה
(עבלה י"ג ע"ג). תגה, תהארל (מדרש ססטר דף קי"ג). בנין, בנין טה"ט. עלות, הלחת העלכות.
זכרה, יתן לה לטתנה, ל' ודמי אלהים (מחזית ל', כ'). מרודי אל, טן העלזנים. עסעם,
מחוסר חן והיפי טס הכוח אהיה לה כיד מרדכי. עסעם, על' י"ג בן אביאל, מרדכי אהיה מרוד
קיס בן אביאל (ז"ח ט', ס'). שרשח חרודי אל, וכת האסות. ויה, הק"ה ע"ה זכ עלי ותמוה (שמות
ס"ו, נ'). למות, זילח טענה בן אכנה סה"ט והוא חרוד. אריאל, טה"ט. חכלת וכו', יהה עשה את
המחוסר לטח"ט. ו"ט תבלת ל' תבלית, ר'ל חרודי מלה תטר את בנין הכות בהחיל כורח לנטתו סטר.
חוסר, הק"ה אהז חסיד ככל טעני ומחלל כל סוף קסט את חסטר כחסד, וע"פ ענלה י"ג
ססטר דיקוקת סיסה וסעו אל חסד כסוך עליה. ורחם חרלי, מדי מביעס (עלי כ"ה, י"ג). חלדה,

קריכות לפורים

ראש פתן מצחלי. חזן פו לשלח עוד מלאקלי. חלת פני אלהים יי חילי. וחד רב חתלי חסא חלי: קרוך אתה יי חסא חלי עמו ישראל:

ברך עלינו וכו' עד כשנים המכות.

לפניו טבע הוד אברך. טבוע הנה ומיכן להארך. טמנה וסתרה מפרש ירד. טמא פרגרל גפנה להברך. טוב פין לה קומי אורי פי כא אורך. ועשרת בלשנת טובתך בגשם אברך: קרוך אתה יי מברך השנים:

חקע כשומר וכו' עד כנפוח הארץ.

מבל יודעי דת שפתי מדגן. יקר ימיני בדת ימין חגין. יפי ערי עדים משגין. יצא מלפש על יד קובין. ירש מתן שאלות יעגין. והב יפון לאסוף נדחים מקבין: קרוך אתה יי מקבין נדחי עמו ישראל:

השיבה וכו' עד וצדקנו כמשפט.

הבתולות בהקבין שנית במאהב. פכודה בתמלך השליכה יגב. פי צדיק יי צדקות אהב. פמס רב רשפי להב מלהיב ללהב. פרה שוח לער לחמו להתהב. גזלה קפין בדין משפט אהב: קרוך אתה יי מלך אהב צדקה ומשפט: למשנים וכו' עד כשהרה בימינו.

הקנ"ה חן לב חל וכן לרוץ ראש פתן, ר"ל את הען. סגחלי, הסעיר עלי נחלים. ויש גורמים סגחלי ומכרסם שלא ירשנו בגחלי רחמינו. עוד מלאכלי, שלא יאכלנו שד. חלת, הגפלה, על' ויחל עטה. חזור, ל' חרות. חתלי ל' תשיש עטבה כמו לשום החול לחצה (יחוקל ל' כ"ח).

לפניה, עיים רמים לפני ערדכי. טבע, חקן הקנ"ה ואס הוד על יוסף הנקדל אברך עט"ה נראשית מ"ה, טבוע, ר"ל זה ההוד של יוסף היה עושו ושעור וטובן גם למרדכי כדי שתעלה כזה תרופה לישראל. להארך, להעלות לחכה ורפואה. ונמדד אסתר דף קפ"ו בניה של רחל נמן שזה גזולתן שזה וכו' ביוסף כתיב ויקדשו לפניו אברך, ונמדדכי ויקדלו לפניו ככה יעשה לחי' וכו'. טמנה, מרדכי טמן והסתיר את אסתר ד' שנים, כדחיתא נמדד ילקוט ותתרום ירושלמי לאסתר ב', ח'. ספרדע ירד, ל' גלה, שלא רתה לגלות ירכה להנשא לערל וטמא. כרצול, כאשר נפל גזלה להנשא לאסתר. להברך, ל' הכיב זרע, מענין הענין את הבטן (כלאים פ' ו'). קומי אורי, ל' ישמח ס', ח'. ועטרת, תפארת ישראל. בשנת טובתך, ר"ל נימי מלכותך, ותשג נל' תהלים פ"ה, י"ב. בגשם, עשמי נכה והלחה.

שפתי מרבין, על' חזן בין המעפמים (בראשית ט"ט, י"ד) חזר נדדע על בני יאכר ידעי כינה לעמים. שר כן נמדדויקים נביעל, ושיחשו הוקיר הקנ"ה את מרדכי סייעי יותר מכל יודעי ולושי עתה, נעבור שהיה חזן חמדי ועסקן בדת שנתנה עייטן הקנ"ה ועט"ה מייטנו אז דת לנו (דברים ל"ג, ב'). משגין, ל' מעצמות וכו' (שמות כ"ח, י"ח). על יד קובין, ל' טעלי י"ג, י"ח. והכוונה פה על מרדכי שהיה קובן כל המורה יחד. שאלוח יעבך, הוא עתמאל כן קנו שאל מלאת האס לנרכו סעודה ולהרשת את גבולו נתלמידים (תעורה דף ט"ו). יי, הקנ"ה שהיה מקבן נדחים וטן והבין והב ת למרדכי לאסף. יטן ל' הוטנה מעימן ויטן ה' (יונה כ', ח') אף כי אינו נגזרותו.

במארב, כאשר אסתר נחצה את אסתר כזה להקבן שנית בתולות כדי שתגיד לו את עטה ואת מולדתה. כבודה בת מלך, אסתר, ול' תהלים ע"ה, י"ד. השליכה ירב. כמחה נה' ולא הניח את עטה, ול' תהלים כ"ה, כ"ג ויפוד החזן נעלה י' עבדי כמתיח ולא גליש ליה דלא כרגו ולא גליש ליה וכו'. פי צדיק, תהלים י"ח, ו'. כמס, הקנ"ה הכניס והטעין נלב אסתר שיהיה פריש ומשאל לזר (דניאל ו', ס') את רשפי לב האהבה כדי ללהב ולאחזק את הען שהיה מלהיב ומעמיד חיבה על ישראל. כרה הסן שוח לישראל. לער לחמו להברב, נאח נאף לנח. לחמו, נאח כמו נכסה ח' י"ז. להבה, ל' גרסה כמו זכחי הכהני (כחע ח' י"ג) ותענה שקפלה ולא התנה. גזלה קפין, הקנ"ה שהיה עשפט אהב ער הדין נמדה הרחמים הגזלה קפין ל' פנינה נגזרת ולא תתפון את ידך (דברים ט"ו, ו').

יִשְׁמַח לְלֵילָה וְהַגְנוּמָה הַמְקִיעַ. לֵיל אֲשֶׁר תִּבְּרַח וְיִרְבֵּה הַגִּיעַ. לְדוֹרוֹת
אוֹתוֹ הַקִּיעַ. לְהִיזוֹת לַפְּלֵאוֹ צְנוּעַ. לְכַד יוֹד יְהוּד וּבְאֲשֶׁמְדוֹ הַכְּנִיעַ. וּמְדוֹ
יְחֻקֵּי שֶׁחַ יוֹדִים מְקַבְּעַ:

ע"ס א"ב.

אָזְרַח בְּטַח הַדָּוֶן. בְּבִקְסֵל גְּרוּזִין. בְּנִתִּיב גְּחוּזִין. סִכַּת צֵאת הַדָּוֶן: בְּפֹדָה
אֲדַע. פִּתְחֵל יָדַע. וּפְלִילֵי נוֹדַע. בְּיָדַע תְּדַע: גְּמֻלֵי חֶבְל. בְּעַל הַמְסַפֵּל.
וְעַנּוּ בְּבִקְבֵל. קוֹדֵי גִסְפֵּל: רְלִיזוּ בְּלֹד דְּאוֹת. אֲרִבַּע מְאוֹת. בְּלִכְנֵת יוֹן לְאוֹת.
עַד יִחַשׁ אוֹת: הָרִים צַח רִגְג. וְגִבְעוֹת בְּלִג. וְעַנִּים מִלְג. בְּצִלְמוֹן מִשְׁלֵג:
וְתִגִּין בְּזֻמִּים. כּוּ בַּיָּם זֻמִּים. בְּגִידוֹ עֲפִים. בְּאֲצִבַּע הַקָּמִים: זָרוּ לְעֻזִּים. מִצַּח
מְעֻזִּים. וְקִסְאוֹ בְּעֻזִּים. בְּנִבְּלֵ רְעוּזִים: חֵיל צָבָא פְרַעָה. בְּסִמְפָּא פְרַעוּ.
וְכַט בְּגַם וְקָרְעוּ. מִלֵּ אֵב וְזָרְעוּ: מְבֻעִים אִזוּ בְּשָׂרֵי. הַטְּפֹת בְּכֵן שָׂרוּ.
וְקוּ בְּסוּף אֲשָׁרוּ. וְאֶל־שׁוֹר נִשְׁרָו: יִקְשׁוּ אֲמָרִים. שׁוּב לְגִיָּא חֲמוּרִים. וְכִי
חֲשׁוּבִים מוֹרִים. נְתַמְדוּ לְמָרִים: בְּשֵׁר צִיר תַּחַן. לֹאֵט בְּאוֹשֵׁי צַחַן.
לְהַמְתִּיק מִר לְמַחַן. לְבַל לְקוּט בְּבַחַן: לְהוּ לְאִילִים. וְאָף לְהַט הַאִילִים. וְנִקְבוּ

לילה, ליל פסח היום. חגיגה, פסחה. וירב, סכרית (האזע ה' י"ג). הגיע, כשליך, על' וימעט
נטהר (נטהר ל"ג י"ג). אחרו, חליבה. לשלא, לנפלות זיעה לע"ל בחזונו לילה. דו יהוה, הען.
ומכרד יחסינו, פי' חנוך וקטן כמו זה והפיל אחסם הקב"ה העכניע וזים. תכרן, ל' תגודה. יחסינו
מל' יחסותי חסי (תהלים כ"א ו').

אורח, סכרית סריתו הנקראת טימן החורחית. בט, הכיע. בכסל גרוזין, כוכבים הטוארים. כסל,
מל' טעה כישם וכסיל (עפ"ס ה' ט'). גהן, סכור, מעבין גיחון כל' חו"ל. גרוזין, ענין טהירות כמו ט"ס
כ"א, ט'. סכר, טעה. ור"ל סכרית סריתו הכיע כוכבים לרחות נחלו וחסר לו הכס לא מאלטנריות
אלן וכטו אדעו חו"ל כטת קר"ו על פסוק ויולא חוזה החונה. כסה ארע, כרעזית ט"ו, ח'. פחול, מל'
טקן ופתחול. ופוליו, טעפיו טדע לו. גמוליו, ככיו. חבל, השחית חוזה טרעה. כסבל, ככסלות טגרים,
קודי נסבל, פולר למגריים טעחחזוים לליליים. קודי, מל' ויקחו. נסבל, ע"ז אד על כחף יסכלו
(ישיה ט"ו, ו'). דלי, ככיו טח למגרים. לה, ככיו למגרים (כרעזית י' י"ג). דאוח, ל' פריחה, כמו
ידחה הכד. ראות, הלפ"ד טן כטעה וילאו טגרים, ר"ל טכיו ירעל יעניס וכלחיס טעברח לנכיס
וטס חיון ד' טחוח טכ. עד חוזה אוח, עד חוץ אטכר הקב"ה וחסיס להס חוזה טחולה. טח, הקב"ה
טכ"ה אד כ' י'. רלג, טח חקן. בלג, חוק טח ירעל טל' טטכלג (עפ"ס ה' ט'). וענב, טגרים
(כרעזית י' י"ג). טלג, רעויה כרעחיון טל' טולגין טח הדזט (כ"כ ל"ד). בצלמון טשלג, זה הקב"ה
טכחט ט טלג כללעון (תהלים ס"ח, ט"ו). ורעז, טרעה טעה טחטכ לטכר חוזה ירעל טעיס כחוח דכר
טלעו טטל לו ונטעט כיס. ככיו, כטלחטו, וכלחט ככיו ויגחון כחא קכר (טמח ח' י'). קפסי
כוחן. באטע, טככט טלכיס. ורו לועזיס, נחככר טגרים טנקדלו עס לוטו (תהלים ק"ד). דו, כמו
אד רעזיס (טס כ"ח, ד'). וקסאו, כטטעו טעיס עזיס. חרנוס וילף אכרל וקפח (ע"ז ו', ו'). כנבל,
כנלד טכ טחא פחוק ולף על פני חיס. רעוזיס ככו רעוזיס, דוגמט עלו ועלן. כטסאטור, טרעו, טלס
לו הקב"ה טכר כנגד טכר. וכט, ככיו חקנ"ה. כנס, כיס עכ"ה חיס רחז ויטס. טול אב חרעו, טכמי
יעקב וכו. ככור, כטכר ירו ירעל חו טגרייס טטעזיס כיס. חוספוח, עכ"ה תהלים ס"ח, כ"ו. ופו,
זה טכ. אטרו, נטלחט ככט חיס. וטכ"ל עטרו כעיון. ואל שור טטרו, הלכו כעיוזר אל טככר אד.
יקשו, חקבו לטכר קחט לטכר לטחן טגרים חכר כר חמוריס כרס (יחוקא כ"ג, כ'). טוריס, מל' טור וטחלות
(אד ד' י"ד). נחטרו, כטככו, מל' חמרה, וככרז חכ"ו ככו טעו חו"ל כטלחט טחריטוין, טחחילין. ונטכ"ל גורס
יפחישכיס טוריס וכו' ופחיו טחטכר נחחלה חו ירעל חכוסיס ככוט כעור לכויה טרס. ציר, טעה רכינו טחיה כד
נלסן ככור ועק חחונה ככד ירעל. חחון, חחונה. לוט, כדו ללוט ולכקוט טרזונס, מל' ולטע ככיו (ט"א י"ס
י"ג). ככרשי טחון, כמו ועלה כטח וטעל נחחמו (יחול כ' כ'), וככיו לחטח. לכוה, לטכונה ירעל. או טחיה
מל' חכונה ר"ל לטחוק. לבל לקוט, טלח יקחן כט טקכ"ה ככסיון חכ. לקוט טל' חקוט כדור (תהלים כ"ה,
י'). לוט, נחחו ע"ז עכני ככר. חקת, וחחון חף אל להט חחית כטחח טכס. ככיליס, ל' טלס או חכט. ונקבו

קרוחת לשורים

הַרְשַׁע הַמֶּנֶדּוּ . וּבָעֵץ הַמְלֻשִׁים נִסְמָדוּ : יֵשֶׁר עוֹרוֹת גְּדִים . חִילַת מִי דָלִים .
 יָדְעוּ סְלָאִים . בְּיַחַד הוֹדָאִים : קוֹץ וְדָרְדַר . חֵם לְפִי אֲדָר . בְּגִסְלוֹ הוּא דָר .
 כִּי לֹא נִקְצָא כּוֹ הַדָּר : לְאַחַח לְגִדִּים . קָרָא לְדִיגִים . וּבִסִּיר הַגִּים . נִבְלַע
 כְּרָגִים : חֵם לְחֵם יִקְעֵ אֲמָר . דְּרוֹשׁ קַל וְחֶמֶר . וּבִקְצִירַת הָעֶמֶר . חֲלוֹ לְיוֹצֵר
 חֶמֶר : חֵ' רֵאשִׁי קָמַתְיוֹ לְקָצוֹר . וְאִשְׁפְּלוֹתְיוֹ לְקָצוֹר . יוֹכַח לְעַד לְעָצוֹר . מִיּוֹם
 לְיוֹם לְנָצוֹר : בְּרַחֵךְ אֶתְּהָ יְיָ שׁוֹבֵר אֲזִיכִים וּמְכַנְיַע יָדַיִם :

על הצורקים וכו' עד כי כך בנתנו.

כֶּתֶר מְלוּכָה מֵאֵז הָיָה מְבֻשָׁח . מֵאֲלֵיו הָיָה לְהַנְתֵּן לְבַת הַבְּשָׁח .
 מְלֻכּוֹת בְּשָׂרוֹהָ מֵרֵאִם הוֹטַח . מִזֵּי הוֹד בָּם אֲשֶׁר הִבְשָׁח . מֵרֵאשׁ עַד עֶקֶב
 לְכָה בְּשָׁח . בַּח לְהֶאֱמִירָה בְּמַעוֹ וּבִמְבֻשָׁח : בְּרַחֵךְ אֶתְּהָ יְיָ מִשְׁעֵן וּמְבֻשָׁח
 לְעִדִּיקִים :

ולירושלים וכו' עד לחוכה חכין.

מְלֻכּוֹת נְחֻשָׁה בְּחֻז רִבִּיד . נָבַל גִּתּוֹן עַל יָרִיד מִיַּד מַעֲבִיד . נִשְׂאוֹ
 מֵעַל כָּל וְשָׂרְחוֹ הַכְּבִיד . נִינְיוֹ בְּתַרְחוֹ לְהֶאֱבִיד . נִשְׂוֹאֵי רַחֵם וְיָבֵד טוֹב
 הַבְּבִיד . וְאִנְסוֹ יִמְגַם לְכּוֹגֵן עִיר דָּוִד : בְּרַחֵךְ אֶתְּהָ יְיָ בּוֹגֵה יְרוּשָׁלָּיִם :

אח צמח ושסע קלנו וכו' עד ברחמים.

בְּרֵאשֵׁה סִים זֶר אֲשֶׁר הִפְלֵא . סַגִּת שׁוֹשָׁן עֲלוֹת מִשְׁפָּלָה . שִׁיחַת

נִסְמָדוּ , חוֹקֵף וְנַחֲלָה . עוֹרוֹת גְּדִיִּים , יַעֲקֹב אֲכִינוּ עִ"ז הַכְּתוּב בְּרֵאשִׁית כ"ו , ע"ז . חִילַת מִי דָלִים , טַהַר
 חִינוּ עִ"ז לָהּ לָהּ לָהּ לָהּ (טַהַר ע"ז י"ט) . גְּדִי הוּא מִלּוּ עִמֵּת חֲלוֹי הוּא טַהַר אֲשֶׁר , יָדְעוּ , שְׁמֵי מְלוֹת
 אֵלֶּה הוֹדִיעוּ לּוֹ לְהַשִּׁיב מְלֻחוֹת . בְּיַחַד הוֹדָאִים , אֲשֶׁר , שֶׁנּוּ חֲלָשׁ הַסָּנֵה לְחִילּוֹת . קוֹץ וְדָרְדַר , הַטֵּן , חֵם ,
 חֶמֶר , לְרִגִים , כְּנַסְלִים לְחֵם (מִכֻּלֵּי ע"ז , ע"ז) . לְרִגִים , לְנַעֲלֵי מַטְרָה וְרַחַת (יִצְחָק ע"ז , ע"ז) .
 וּבִסִּיר רִגִים , טַ"ל עֶשׂוֹם ד' , כ' . וְיִסּוֹד הַחֲרוֹז נִסְדַּרְשׁ אֲחֶמֶר , אֲשֶׁר הַטֵּן בַּסּ שְׁהַגִּים טַלְעִין כֶּךָ חֲנוּ
 טַלַע אֲחֵר , אֲשֶׁר לוֹ הַקְּבִ"ה , רַעַע דְּגִים שְׁעִים נִלְעִין וְשְׁעִים נִלְעִין , וְעַבְדוֹ אֲחֵר הַחֵם נִלְעַע מִן
 הַטַּלְעִין . יִבֵּעַ אֲחֶמֶר , כֹּל חֵם חֵם הֵיךְ מִלֵּךְ עַל יִשְׂרָאֵל וְהִיא דוֹרֵשׁ הַטַּלְעִין הַקְּלָתוֹ וְהַחֲטוּחַת אֲחֶם
 מִקְּיִימִים . וּבִקְצִירַת הָעֶמֶר , חֵם ע"ז נִינְיוֹ הֵיךְ חֵם ג' לְחַטִּימִים . לְיוֹצֵר חוֹסֵר , לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא .
 רֵשֵׁי קְבוּרָתוֹ , זֶל הַטֵּן , חֵם נָמוּ . לְקָצוֹר , לְמַחַת . חֵם לְעַד לְעָצוֹר , כִּמוֹ שְׁמַחֵם וְשֵׁי הַטַּרְסִים הַחֲלָה לֹא
 יִשְׁכַּח וְכו' (אֲחֶמֶר ע"ז כ"ח) .

מֵאֲלֵיו הָיָה טַהַר הַקְּבִ"ה . לְבַת הַבְּשָׁח , לְאֲחֶמֶר . כְּשֶׁרָחַהּ , כִּלְאֵר חָלוֹ אֵת אֲחֶמֶר . הוֹטַח , חֲחָן , טַ"ל
 מִן מְלֻכּוֹת (יִצְחָק ע"ז , י"ח) . מִזֵּי הוֹד כֵּס , מִכֻּד חֵם יִבֵּעַ אֵל אֲחֶמֶר אֲחֵר לֵה מְכַסֵּה אֵל טַהַר . עַד
 עֶקֶב , כְּלוֹמֵר עַד סוֹף . בְּרוּךְ לְהֶאֱמִירָה , נִתְנַחֲלָה וְנִתְחַטְּמָה עַבְדֵי אֵל אֲחֶם עַדֵי מְלֻכּוֹת . לְהַטְמִירָה ל'
 אֵת כ' הַטְמִירָה (דְּבָרִים כ"ו , י"ז) . בְּמַעוֹ , נִעוֹר מִשּׁוֹ וְטַכַּח אֵל הַדִּיקִים .

מְלֻכּוֹת נְחֻשָׁה , אֲשֶׁר הַחֲטוּחַת . רִבִּיד גְּבַל , כִּלְאֵר חָלוֹ אֲחֵרָה רִבִּיד הַטֵּן הַכָּל עַל טַהַר
 אֵל מִרְדִּי . מִיד עַבְדֵי , זֶה אֲחֵרָה שְׁהִיהַ עַבְדֵי אֵת יִשְׂרָאֵל בְּלִדוֹת בְּגוֹרוֹת . נִשְׂאוֹ מֵעַל כָּל ,
 אֲחֶמֶר ג' ח' . וְסוֹדוֹ הַכְּבִיד , אֲשֶׁר־חֵם אֵת כָּל הַעַם לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְשֵׁמֵי הַשָּׁמַיִם . נִינְיוֹ חֲרוֹז לְהֶאֱבִיד , וְכֹל
 גְּחֻלְתּוֹ הִימָה לְהַטְמִירָה עִם נָמוּ כִּמוֹ שְׁמַחֲבִירִים גְּבַל אֵל רֵשֵׁי . כְּתָרוֹ , טַ"ל כֹּחֵן בְּשִׁחַחַת (חֲלוֹלֵן ל"ח)
 וְיִסּוֹדוֹ נִסְדַּרְשׁ אֲחֶמֶר קְבִ"ה ע"ז חֵם יַעֲלֵה לְשִׁעִים שִׁיחֵו לְרוֹסָה , וְחֲחָו לַעַן יִשֵׁעַ לַעֲנָה , כְּנַלְלוֹ לְנַחַח
 יִלְאֵר , מִה גְּלִילִים הַלְלוּ מוֹרִיחֵן כֶּךָ הוּא טוֹחֵם . נִשְׂוֹאֵי רַחֵם , יִשְׂרָאֵל (יִצְחָק ע"ז , ג') . הַבְּבִיד וְיָבֵד טוֹב ,
 אֲחֵרָה לְמִרְדִּי טַהַר הַטֵּן . יִסְעֵם , זִיטֵן לֵהֶם .

בְּרֵאשֵׁה סִים עַד , הַטֵּם הַבְּחַר הַכְּפֻלָּה מִלְּאֵ שְׁחַח . סַחַח שְׁחַח , יִרְאֵ עִ"ז טַהַר בְּשִׁחַחִים (עַד ז' , ג') .

קדומת לשורים

רדומים עלות ממכפלה. שעיר ושרדיו לשחת הפילה. סגור קלא הקן מאפלה. ודעיר הן בפלה לשומע תפלה: ברך אתה יי, שומע תפלה:

דעה וכו' על לעין בדומים.

וימליכה עוד לאם מראה. עצרה הייתה לכן מעת נבראה. עמיתה הפגיע בערה קריאה. עד עת בא דברו אשר ראה. ענותם לחזים שדי הראה. שישו חזים לעברו קריאה: ברך אתה יי, הפחזיר שכינתו לעיון:

מרים, על תגסם, תל כלם וכו' עד סלה.

קחת לפלל יגיע לקח טוב. פעלת צדיק פעלם לטוב. פאר אפר אשר הוא טוב. פור הפך למשמה ויום טוב. פדות תחיש להדר הטוב. עולה זכרה להודות לא טוב: ברך אתה יי, הטוב שמך וזה נאה להודות:

אלהינו ואלה אבותינו ברטו נברכה, שים שלום וכו' עד בשלוםך.

ומהי צאנה למערכות. קצינות בהכפרה ממלכות. תלי אילת במות הורכות. שבעים ימי צר עלות לה ארוכות. תקפה עם רוד לעיניה ברכות. ועסיה קול נשמע מתרבות. ודבר שלום מפוען הברכות: ברך אתה יי, המכה את עמו ישראל בשלום:

חצי קדיש.

רדומים, הסתם הימים נעשרת המכפלה תפלתם נעד יחול עלתה לזמים. סגור כלא, הסורים נתי כלאים והכונה על כ"ז חלק תינוקות אהי הטן חוסר אותם כאלגלות כדי להגנס למח ובדליתם נערה לסתור ה', י"ב, השן, הפכס והוליא חזום.

וימליכה הקנ"ב את חסתר כדי לעור על ייה לישראל אקדש אים מראה ע"כ נפיה ג' א' נעבר אעלם בין האונות. עצורה ודחה לכן, היתה חסתר מעולתם לעלכות. עמיתה, מרדכי התפלל נערה. אשר ראה, נחלוש שלם כדליתם נערה. ענותם. מל' ולא שכן ענות עמי (תכלים כ"כ כ"ט). לחזים לכיאים, כמו אמת ופלחוכו רעות רבות וכו' (דברים ל"א, י"ז). שישו חזים, יחול ע"כ עד כ', נ'.

תרח פלסול, אהי מעלים ספר על רחם ויגש נערה הנקדלת לקח טוב. וע"כ מרטו גמי לחסר ד', א' חשיקו ית ארונל לתרעי אגן זפשיקו עלוי סדרל דעוריתם כד סנדך ועפלסל נקטעל והיון קריין כים נדר לך ומלסוך וכו'. צדיק מרדכי. פאר אפר, הסמירה המפולאה אל תפלת מרדכי. להדר הטוב, ה"פ.

צאנה למערכות, הולסה לפני מערכות המעטפ ונעדר לה מדה כנגד עדה, כי היל היתה עניסה כסת יחול ערמות לפנות סקן עללכה כבת, כך היל הנלסה ערמה חל הדין (פלה י"ב, נ'). צואנה כמו סאנה במ"ך מבין קל' מרע סקן על' כל סאון סולן מרע (יעייה ט' ד') שפירשכו סול' ל' מרד נערה נפוסה דף. ע'. ומער מרד סל"כ הכיית את ספייטן לכבוש צואנה נחלוף ס"ך והגנת סקן לפן, שלם סלן, חטם חטן. קצינות, ארחת של ומי. בהכפרה, סאד נעסקה מענה, ל' כתר לי ועד (חית ל"ו, נ') געיהו הפסק לי דבריך. וי"ט כנגד טה שהיתה מחולס מוכתרה נקצינות יחור עשאר מלכות בן היתה עתה נעלסה. אילת, מולר לחסתר. שבעים וכו', בין ארחת חזורה כאלאונות לפחירות היו ע' יום וחסתר העלמה ארחה ותחשה לע' ימים כללו. חקפה, חוקה ואלטה. עם רוד, מרדכי. לעיניה ברכות, מולר לישראל ע"כ עד ז', ו'. סן החרכות, סן הזמים. ודבר שלום, קול טמיע זלום.

הפיוט הארץ-ישראלי

מבחר ביבליוגרפי

א. מקורות

1. מ' זולאי, פיוטי ינאי, ברלין תחר"ץ
2. צ"מ רבינוביץ, מחזור פיוטי רבי ינאי לתורה ולמועדים, א-ב, ירושלים תשמ"ה
3. י' בער, סדר עבודת ישראל, רדלהיים תרכ"ח (ד"צ: תל-אביב תשי"ז)

ב. מחקרים

1. שמואל דוד לוצאטו (שד"ל), מבוא למחזור בני רומא, מהדורת ד' גולדשמידט, תל-אביב תשכ"ו, עמ' 17–41.
2. L. Zunz, *Die Literaturgeschichte der synagogalen Poesie*, Berlin 1865 (= Hildesheim 1966)
3. י"מ אלבוגן, התפילה בישראל בהתפתחותה ההיסטורית (תרגום מגרמנית י' עמיר; ערך והשלים י' היינימן), תל-אביב תשל"ב [בעיקר עמ' 153–173; 210–254] המקור בגרמנית:
- I. Elbogen, *Der Jüdische Gottesdienst in seiner geschichtlichen Entwicklung*, Hildesheim 1962 (erste Ausgabe: Leipzig 1913), S. 206–231; 280–339
4. א"מ הברמן, תולדות הפיוט והשירה, רמת גן 1970 [בעיקר חלק א', עמ' 15–77]
5. א' מירסקי, ראשית הפיוט, ירושלים תשכ"ה
6. א' מירסקי, "שורשי לשון הפיוט", לשוננו ל (תשכ"ו), עמ' 296–304
7. צ"מ רבינוביץ, הלכה ואגדה בפיוטי ינאי - מקורות הפייטן לשונם ותקופתם, תל-אביב תשכ"ה [בעיקר: עמ' לב-מט]
8. ע' פליישר, היוצרות בהתהוותם ובהתפתחותם, ירושלים תשמ"ד [בעיקר עמ' 1–148]
9. י' יהלום, שפת השיר של הפיוט הארץ-ישראלי הקדום, ירושלים תשמ"ה [בעיקר: עמ' 11–49; 162–181]